

Association: terminological definition features

Yuliya Oliynyk

Political Science Department, Lviv Polytechnic National
University, UKRAINE, Lviv, S. Bandery street 12,
E-mail: julichka@list.ru

Every year European Union negotiates/renegotiates chains of agreements with third countries and international organizations. These agreements aim to predetermine extensive development of mutual cooperation in some sphere (e.g. Agreement on trade, development and cooperation) or to comprehend wide range of questions: economy, science, technology etc (e.g. Association agreement).

On issues relating to common foreign and security policy, regulatory framework for the agreements between European Union and third countries and organizations was laid down in Article 37 of the European Union Treaty.

In this paper the Association agreement is considered. Nowadays cooperation between Ukraine and the European Union is being developed. At the present moment the negotiations on signing the Association agreement between EU and Ukraine are being carried out.

Although the tradition of such agreements and their implementation exist, from a legal point of view there is no well-defined term "association" and its interpretation neither in EU law, nor in the Law of Ukraine.

In this research we examine the process of EU-third countries integration and consider the typology of Association agreements with other states. This research can help us forming a vision of what EU waits from Ukraine.

Асоціація: особливості термінологічного визначення

Юлія Олійник

Кафедра політології, Національний університет
"Львівська політехніка", УКРАЇНА, м.Львів, вул.
С.Бандери, 12,
E-mail: julichka@list.ru

Проблема формування, створення, побудови, винайдення нових «особливих» варіантів співпраці України та ЄС потребує всебічного глибокого аналізу. Сьогодні Україна знаходиться на етапі підписання Угоди «Про асоціацію» з ЄС. Завданням статті є встановити загальні принципи та закономірності процесу інтеграції «третіх держав» з ЄС та розглянути існуючі види асоціативних угод з ЄС.

Ключові слова – Угода про асоціацію, Україна, ЄС, співпраця, євроінтеграція, асоціація

I. Вступ

Європейський Союз щороку укладає/переукладає низку угод з «третіми» державами та міжнародними організаціями. Ці угоди або зумовлюють екстенсивний розвиток двосторонніх відносин у певній сфері, наприклад Угоди «Про торгівлю, співпрацю та розвиток», або ж охоплюють ширше коло питань (економічних, наукових, технічних тощо), наприклад Угоди «Про асоціацію».

З питань, що належать до спільної зовнішньої політики та політики безпеки, нормативне підґрунтя для укладання угод Європейського Союзу з «третіми» державами (організаціями) закладене в статті 37 Договору «Про Європейський Союз».

Проблема формування, побудови, винайдення нових «особливих» варіантів співпраці України та ЄС потребує всебічного глибокого аналізу. Сьогодні Україна знаходиться на етапі підписання Угоди «Про асоціацію» з ЄС. Завданням статті є встановити загальні принципи та закономірності процесу інтеграції «третіх держав» з ЄС та розглянути існуючі види асоціативних угод з ЄС.

II. Викладення основного матеріалу

Хоча й опрацьована правова традиція таких договорів та досвід їхньої реалізації, з правової точки зору немає ні чітко виписаного терміну «асоціація», ні його тлумачення – ані в праві ЄС, ані в законодавстві України. Так, у Договорі «Про заснування Європейського співтовариства» 1957 р. (ДЕС) термін «асоціація» в аспекті зовнішніх зносин Співтовариства вживається у двох значеннях. По-перше, як характеристика специфічного правового статусу неєвропейських країн і територій, що перебувають під суверенітетом окремих держав-членів ЄС. По-друге, як «режим» відносин з державами – не членами ЄС. У свою чергу стаття 310 Договору «Про Європейський Союз» 1992 р. (ДЕС) уповноважує

Європейське Співтовариство укладати «угоди про встановлення асоціації, які передбачають взаємні права та зобов'язання, спільні дії та особливі процедури» [4].

Невизначеність поняття «асоціація» та його нетипова для права «широта» відображається і в тому, що, попри подібність назви угод «Про асоціацію» між ЄС та третіми країнами, вони суттєво відрізняються не лише за суттю і змістом, але і за практикою їх підготовки, укладення та реалізації. Так, наразі існує принаймні п'ять типів та три покоління Договорів «Про асоціацію». В їх рамках існує суттєва типологічна відмінність між договорами із державами Латинської Америки («Про стабілізацію та асоціацію») та державами Західних Балкан («Про стабілізацію та асоціацію»). Перші переважно спрямовані на створення торговельно-інвестиційних режимів, тоді як останні мають на меті забезпечити підготовку цих держав до членства в ЄС.

З огляду на це використання терміну «асоціація» не гарантує автоматичної «глибини» та «змістовності» відносин співпраці. Тому угода «Про асоціацію» не гарантує і, навіть, не передбачає перспективи членства, хоча жодним чином і не заперечує його.

Особливе змістовне наповнення має й поняття «асоційований статус країни – партнера Європейського Союзу». Римський договір 1957 року про утворення цього міждержавного союзу (Європейського Економічного Співтовариства) передбачав лише «повне» членство з прийняттям кожним його учасником всього переліку прав та обов'язків без можливості їх «часткового» використання. Втім з виникненням Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ), виникла необхідність налагодження відносин між двох інтеграційних угруповань в Європі. Як наслідок цього була прийнята додаткова, 238-а стаття зазначеного вище Договору, яка передбачила можливість встановлення «відносин» «асоціації» «з однією або декількома державами, однією або декількома міжнародними організаціями з обопільними правами та зобов'язаннями...» [6]. Запровадження терміну «асоціація» було ініційовано Францією, задля збереження її відносин із колишніми колоніями та залежними територіями. Наслідком чого, на думку Вольфа-Гайнриха фон Лайпцига стала поява «конституючої асоціації», як форми нового, післяколоніального «устрою» у відносинах Європи з великою групою африканських, карибських та тихоокеанських країн [1].

Наступний тип асоціації, більш ефективний – «асоціації розвитку», конституційовані на підставі «Ломе угод» (1975 – 2000 рр.). Вона передбачила систему преференцій для партнерів ЄС із держав, що розвиваються: у сферах постачання продукції на спільний європейський ринок, допомоги в соціальних питаннях, становленні ринкової економіки тощо. За угодами Ломе, створено спеціальні інститути взаємодії – Рада міністрів держав-учасниць, посольський комітет та паритетні збори [1].

Ще одним типом може бути визнана «чиста» асоціація, прикладом якої є угоди ЄС із чотирма державами: Грецією (1961), Мальтою (1970), Кіпром (1972) та Туреччиною (1963). Науковці країн Заходу називають її «асоціацією вільної торгівлі» або

«вступною асоціацією», оскільки основною умовою підготовки цих угод була поетапна підготовка цих держав до прийняття в ЄС (винятком є лише Туреччина питання прийому якої не вирішене) [5].

Стосовно постсоціалістичних держав Центрально-Східної Європи Європейський Союз у першій половині 90-х років XX ст. застосовував два типи угод «Про засади взаємних відносин». З країнами Центральної Європи та Балтії ЄС уклала т. зв. «Європейські угоди про асоціацію», тоді як із державами СНД – угоди «Про партнерство та співпрацю» (далі УПС) [3]. Між зазначеними угодами існують суттєві відмінності, в першу чергу – поняття «асоційований статус держави – партнера Європейського Союзу». Беручи до уваги те, що Україна враховує можливість заміни УПС на Угоду «Про асоціацію» з ЄС, доцільним є розгляд відмінностей між цими угодами, порівняння тексту УПС з Україною та Європейські угоди з державами Центральної Європи (тексти таких угод ідентичні між собою й оскільки, на нашу думку саме ці угоди будуть обрані ЄС як зразок для формування інституційних рамок асоціації з Україною) [2].

Висновок

Вітчизняне законодавство та ідеологія визначають єдиною ціллю зовнішньої політики України – вступ до ЄС. Тому, в разі прийняття ЄС рішення про надання статусу асоціації з Україною відбудеться істотне розширення об'єму і змістовного наповнення двосторонніх відносин, насамперед, у сфері інвестицій; вирішить проблему формування зони вільної торгівлі, можливо позитивно вплине на експорт послуг тощо. Ця угода буде важливим кроком на шляху до реалізації декларованої зовнішньополітичної мети – вступу до ЄС. Проте, необхідно пам'ятати, що формування відносин асоціації різко посилить, порівняно з УПС, рівень контролю над здійсненням Україною економічних і політичних процесів.

Література

- [1] Моделі та стратегії євроінтеграції України: економічний і правовий аспект: збірник матеріалів IX міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 30 травня 2006 р.) – К.: УАІТ, 2006. – 332 с.
- [2] Політичне співробітництво Україна – ЄС, як засіб формування асоціативних відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cpcfru.org.ua/projects/foreignpolicy/papers/0307/>
- [3] Угода про партнерство і співробітництво. Делегація Єврокомісії в Україні. – К., 1995. – С.11–15.
- [4] Європейський Союз – Україна: формуючи асоціативні відносини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://yes-ukraine.org/i_upload/file/EU%20for%20YES.doc
- [5] Decision No 1/95 of the EC–Turkey Association Council of 22 December 1995 on implementing the final phase of the Customs Union [OJ L 35, 13.2.1996, p. 1–47] // [http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21996D0213\(01\):EN:HTML](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21996D0213(01):EN:HTML)
- [6] The European Free Trade Association. – <http://www.efta.int/>